

Merhamet Güneşi Hz. Peygamber (sas) ve Merhamet Eğitimi

أعوذ بالله من الشيطان الرجيم
بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسولنا محمد وعلى آله وصحبه
أجمعين.

صلوا على رسولنا محمد، صلوا على طيب قلوبنا محمد، صلوا على شفيع ذنوبنا

محمد
وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ

الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ أَرْحَمُوا أَهْلَ الْأَرْضِ يَرْحَمَكُم مَّن فِي السَّمَاءِ

diye başlayan, yani Allah'ın "Rahman ve " بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ " Müslüman her işine
.Rahim" ism-i şeriflerini her şeyin başına koyarak hayat kuran insan demek

Allah Rasulü Hazreti Muhammed (s.a.) rahmet peygamberidir. İlahi mesajda, rahmet hüviyetinin sadece bu dünyayı değil, tüm evreni kapsadığı bildirilen bir rahmet önderidir.

Ve O (s.a.v) hayatı boyunca, kız çocuklarını diri diri toprağa gömecek ölçüde vahşi bir toplumu almış, yüreklerini merhametle, rahmet duygusuyla yeniden yoğurmuş ve ipek yürekli insanlar topluluğu hâline getirmiş.

Bütün peygamberler, Allah'ın insanlara bir lûtfu ve rahmetidir. Peygamberimizin son peygamber olması, peygamberliğinin, cinler de dâhil herkesi içine alması ve herkesin bir şekilde O'nun peygamberliğinin rahmetinden istifade etmesindedir ki, O bize Kur'an-ı Kerim'de, âlemlere rahmet olarak tanıtılmıştır:

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ

"Biz seni bütün âlemler için sırf bir rahmet vesilesi olman için gönderdik." Enbiyâ, 21/107

"**Rahmet**", merhamete muhtaç olana iyilik etmeyi gerektiren şefkat duygusu olarak tarif edilmiştir. Yani rahmette hem şefkat hem de iyilik etmek manaları vardır.

Sevgili Peygamberimizin âlemlere rahmet olması, insanlara iyiliğin, doğruluğun, güzelliğin ve hakikatin bilgisini tebliğ etmesi, onları hidayete davet etmesi ve olgunluk kazanmalarını sağlamak için eğitim yetiştirmesi dolayısıyladır.

Varlığın kendisine emanet edildiği insanın yetiştirilmesi, bütün varlıklar için bir rahmettir. Müslüman, bütün inananları ve hatta bütün varlıkları sevgiyle kucaklayan bir rahmet adamıdır. Çünkü İslam ahlakı Yaratıcıya saygı ve bütün varlıklara karşı şefkat temeline dayanır.

Sevgi Peygamberi, insanları hidayete çağırırken sevgi ve merhamet tavrını her zaman ön planda tutmuştur. Onun izlediği yöntemi Kur'an-ı Kerim şöyle açıklıyor:

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُفٌ
رَّحِيمٌ

"Andolsun size içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. O size çok düşkündür. Müminlere karşı çok şefkatli ve merhametlidir." Tevbe,128

Sevgili Peygamberimiz,

"Merhametli olmadıkça iman etmiş sayılmazsınız." buyurdu. Sahabiler "Bizler merhametli

insanlarız.” dediler. Bunun üzerine Rasûlullah “Bu merhamet, birinizin kendi arkadaşına gösterdiği merhamet değildir. Şüphesiz (benim kastettiğim) merhamet, bütün insanlara ve her şeye karşı merhametli olmaktır.” buyurdular. Heysemî, VIII, 187

“Rahmet”, merhamete muhtaç olana iyilik etmeyi gerektiren şefkat duygusu olarak da tarif edilmiştir. Yani rahmette hem şefkat, hem de iyilik etmek manaları vardır.

Rahmet, Allah’ın sıfatlarından olup, Kur’an-ı Kerim’in farklı ayetlerinde üzerinde durulmaktadır:

وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَةَ اللَّهِ قَرِيبٌ
مِّنَ الْمُحْسِنِينَ

“Düzeltilmiş olan ülkeyi ifsat etmeyin. Hem endişe, hem de ümit ile O’na yalvarın. Muhakkak ki Allah’ın rahmeti iyi kimselere yakındır.” A’râf, 7/56

وَرَبُّكَ الْعَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ

“Senin mağfireti bol Rabb’in, merhametlidir.”, Kehf, 18/58

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُوفٌ رَّحِيمٌ

“Allah, imanınızı zayi edecek değildir. Çünkü Allah, insanlara karşı pek şefkatlidir, çok merhametlidir.” Bakara, 2/143

Şefkat hissi, özellikle eğitimle ilgilenenler, anne-babalar, yönetici olanlar, genelde de tüm insanlar için bulunması gerekli olan bir vasıftır. Kalbi katı olan birisinin gerçek bir eğitimci, terbiyeci olması düşünülemez. Zira rahmet, kalbî bir kıpırdanış, rûhî bir teessür ve insanı, terbiye ettiği kimseleri hafife almaktan engelleyen bir duygudur. Hz. Muhammed (s.a.s), bütün insanlığın, hatta âlemlerin muallimi olduğuna göre, rahmet duygusunun en fazla onda bulunması gerekir.

O’nun rahmeti sadece inanan insanları değil, aynı zamanda bütün insanlığı içine alan bir rahmettir. Bu rahmet, hem dînî, hem de dünyevî yöndendir. Dînî yönden rahmet olması:

Hz. Peygamber (s.a.s.), insanlar cahiliye dediğimiz karanlık bir devrede, dalâlet içerisindeyken ve aynı zamanda ehl-i kitabın da, kendi kitaplarında ihtilafa düştükleri bir dönemde gönderilmiştir. Böylece Allah onu, gerçeği aramaya ve kurtuluş ile mükâfatı kazanmaya hiçbir yolun bulunmadığı bir zamanda göndermiş, onunla insanlara, hidayete giden yolları göstermiştir. Dünyevî bakımdan rahmet olması: İnsanlık onun sayesinde pek çok zilletten, harpten, kargaşadan kurtulmuş, gerçek sulha ve huzura kavuşmuştur.

Rasûlullah’ın rahmeti, Müslümanları, gayr-ı Müslimleri, dostları, düşmanları, hürleri, köleleri, büyükleri, küçükleri, hatta insanların yanında hayvanları da içine alacak kadar geniş bir rahmettir. O’nun rahmeti, mü ‘mine hidayet, münafığın hayatı için bir emân, kâfire de ilâhî azabın tehiri şeklinde tecelli etmiş, münafıklar, bu rahmet sayesinde dünyada azap görmemişler, Müslümanlarla içli dışlı yaşamışlar, onların istifade ettikleri haklardan istifade etmişler ve onların bu durumları yüzlerine vurulmamıştır.

Daha önceki milletler, Allah’a karşı yaptıkları isyanlardan toptan helak edildikleri halde, Rasûlullah geldikten sonra böyle bir durum söz konusu olmamıştır. Böylelikle kâfirler de bu rahmetten istifade etmişlerdir. Yani onun varlığı, azabın gelmesini önleyen bir özelliğe sahiptir. Nitekim Yüce Allah;

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ

“Hâlbuki sen onların aralarında bulunduğun müddetçe Allah onları azaba uğratmaz; eğer onlar istiğfar ederlerse Allah bu takdirde de onlara azap etmez.” Enfâl, 8/33 buyurmaktadır.

Allah Rasülü (s.a.s.) de bununla ilgili şöyle buyurmuştur:

إِنِّي إِنَّمَا بُعِثْتُ رَحْمَةً وَلَمْ أُبْعَثْ لَعْنًا

"Ben rahmet olarak gönderildim, lanetçi olarak değil." Müslim, Birr, 87

Şimdi Onun engin şefkatini, sınırsız merhametini gösteren bir kaç olaya bakalım. Mesela:

- "Tufeyl İbnu Amr ed-Devsî, Rasûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a gelerek:

"Devs kabilesi helak oldu. (Allah'a) asi oldu (ve İslam'a girmekten) imtina etti. Onlara bir beddua bulunun!" dedi. Orada bulunanlar, Aleyhissalâtu vesselâm'ın beddua yapacağını zannetti. Ama O:

اللَّهُمَّ اهْدِ دَوْسًا وَأْتِ بِهِمْ

Allah'ım, Devs'e hidayet ver, onları imana getir." (Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 13/104.) "

- Benzeri bir durum Sakif kabilesi için söz konusu olur. Yapılan savaşta Sakif okçuları Müslümanlara hayli zarar vermiştir. Sahabeler (radiyallahu anhüm), Aleyhissalâtu vesselâm'a müracaat ederek: "Ey Allah'ın Rasülü! Taiflilerin okları bizleri yaralayıp parçaladı. Aleyhlerine Allah'a bir beddua bulunurseniz! " dediler. Aleyhissalâtu vesselâm:

اللَّهُمَّ اهْدِ تَقِيْفًا

"Allah'ım, Sakife hidayet ver!" (İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 13/105.)

- Hımar isimli birisi müzmin sarhoştur. Kendisi bu yüzden bir kaç defa cezalandırılmıştır. Yine bir ceza uygulanacağı sırada, oradakilerden birisi ona lanet okur. Hz. Peygamber (sav) hemen müdahale eder ve şöyle der:

لَا تَلْعَنُوهُ، فَوَاللَّهِ مَا عَلِمْتُ إِلَّا أَنَّهُ يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ

" Ona lânet etmeyin. Allah'a yeminle söylüyorum, bu adam hakkında bildiğim bir şey varsa o da Allah ve Resûlünü (samimiyetle) sevmiş olmasıdır" buyurdu."

لَا تَقُولُوا هَذَا، وَلَكِنْ قُولُوا: اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ، اللَّهُمَّ تَبَّ عَلَيْهِ

Ebû Dâvud'da, Ebû Hüreyre (radiyallâhu anh)'den kaydedilen bir rivâyette: "Böyle söylemeyin, fakat şöyle deyin: "Ey Allah'ım, ona rahmet et, onun taksiratını affet!" Buyurmuştur. (İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları:6/288.)

Onu öldürmek isteyenler bile onun engin merhametinden nasiplerini almışlardır.

Hız. Cabir (radiyallahu anh) anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) ile birlikte Necid istikametine gazveye çıktık. Resulullah'a öğle vakti, sık ağaçlı bir vadide yetiştik. Derken Aleyhissalâtu vesselâm bir ağacın altına indi. Kılıcını da dallardan birine astı. Askerler vadi içerisinde dağılıp ağaçların gölgelerine sığındılar.

Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) (bizi çağırды. Yanına gelince, anlattı):

إِنَّ رَجُلًا أَتَانِي وَأَنَا نَائِمٌ، فَأَخَذَ السَّيْفَ فَاسْتَيْقَظْتُ وَهُوَ قَائِمٌ عَلَى رَأْسِي، وَالسَّيْفُ فِي يَدِهِ صَلْتًا،

"Ben uyurken yanıma bir adam geldi, kılıcımı aldı. Derken derhal uyandım. Herif tepemde dikilmişti, elinde de kınından sıyrılmış kılıç vardı.

مَنْ يَمْتَعِكَ مِنِّي؟

"Seni benden kim kurtarabilir?" dedi.

اللَّهُ .Allah!" cevabını verdim

Müşrik o sırada gayptan bir darbe yemiş gibi sendeler ve kılıç elinden düşer. Peygamber (asv) kılıcı eline alır "Şimdi seni kim kurtaracak?" diye sorar. Müşrik, "Hiç kimse." der. Peygamber, "Haydi, gidebilirsin, seni affettim!.." deyince bu zat Müslüman olur. (İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 15/460.)

Savaş meydanında bile düşmanına karşı merhamet gösteriyor. Bedir savaşında. Bedir kuyuları Müslümanların kontrolünde. Müşriklerin elindeki su stoku biter. Müşrik saflarında müthiş bir susuzluk hali mevcut. Müşrikler su içebilmek için Müslümanların kontrolündeki kuyulara yanaşmaya çabalarlar. Müslümanların ok mevziindeler. Bir anda imha edilebilirlerdi. Nitekim savaş hali başlamıştır ve savaşta böyle bir hamle kimse tarafından yadırganamaz.

Sahabe, Hz. Peygamber'e sorarlar: "Ne yapalım Ey Allah'ın Resülü?" Hz. Peygamber (sav) çok net cevap verir: "Onlara müdahale etmeyiniz. Bırakınız su içsinler. Ve sonra geri gitsinler". Hakikaten de aynen böyle olur. Mekke müşrikleri Müslümanların kontrolündeki kuyulardan su içerler ve sonra rahatça geri dönerler. (İbn Sâd, Tabakat, III, 600) Hz. Peygamber (sav) emir verirse bu insanlar su içerken birer birer avlanabilirler. Bir anda yüzlerce insan avlanabilir. Ama Hz. Peygamber (sav) bunların hiçbirine müsaade etmez. O (sav) kendisine yakışanı yapar. Bırakınız suyu içsinler ve geri dönsünler. Sonra kılıçlarını çekip bize saldıracaklar belki ama bu bile bize onların su içerken öldürülme hakkını vermez. İşte rahmet Peygamberinden (sav) başka bir merhamet manzarası.

Savaş sonrası esirler ipe bağlanmışlardır. Hz. Peygamber (sav) bazı sahabenin ısrarına rağmen esirlerin öldürülmelerini yasaklar. Gece geç saatlerde Hz. Peygamber (sav) çadırına çekilir. Ama gözüne uyku girmez. Hz. Ebu Bekir (ra) sorar: "Ey Allah'ın Resülü! Neden uyuyamıyorsunuz? Sıkıntınızın sebebi nedir?" Hz. Peygamber (sav) cevap verir: "Esirler arasında bulunan Hz. Abbas -ki amcası o gün için henüz müşrikler safında bulunuyordu- amcamın iniltisi beni uyutmuyor." Hz. Ebu Bekir (ra) hemen fırlar ve Hz. Abbas'ın (ra) bağlarını çözer. Hz. Peygamber (sav) Abbas'ın (ra) iniltisinin kesildiğini görünce sorar: "Abbas'ın (ra) iniltisi neden kesildi?" Hz. Ebu Bekir (ra) "Onun iplerini çözdük" der. Hz. Peygamber (sav) bu sefer şöyle buyurur: "Ya diğer esirler? Onlar ne olacak? Onların da bağlarını çözün. Yoksa ben uyuyamam." Diğer esirlerin de bağları çözülür. Bunun üzerine Peygamberimiz (sav) uyku için uzanır.

Onun "Rahmet peygamberi" oluşundan hayvanlar bile pay almışlardır.

ثُمَّ مَصَى حَتَّى إِذَا كَانَ بِإِنَائِيَةِ بَيْنِ الرَّوْبَةِ وَالْعَرَجِ إِذَا طَبِئُ حَاقِفٌ فِي ظِلِّ وَفِيهِ
سَهُمْ فَرَعَمَ أَنَّ النَّبِيَّ أَمَرَ رَجُلًا أَنْ يَقِفَ عِنْدَهُ يَرِيْبُهُ أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ حَتَّى يُجَاوِرَهُ

- Hz. Muhammed (asv) ve bazı arkadaşları bir sefer esnasında İsâye nâm yere geldi. Burası Ruveyse ile Arc arasında bir yer idi. Sıcak bir gölgede kıvrılıp uyumakta olan bir ceylan vardı. -Râvi der ki- "Rasülullah (aleyhissalâtu vesselâm) bir şahsa, herkes geçinceye kadar orada bekleyip kimseye hayvanı rahatsız ettirmemesini emretti. (Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları:5/364.)

Evet, Muhterem Müminler

Onun bize öğrettiği merhamet içimizde bir yerlerde sönmeye yüz tutmuş insanlık kandilini yeniden tutuşturan ve bizi en temel halinde insanlığımıza geri çağıran bir duygu, düşünce, tutum ve davranışlar manzumesidir. İnsanın iç güzelliğini yansıtan ve merhamet duygusunun en somut tezahürlerinden olan hasbilik, isar ve diğerkâmlık gibi toplum dayanışmasının temel esaslarının adlarının bile unutulduğu, bunların yerini, daha çok kazanmanın, daha çok tüketmenin, bencilliğin ve öğretilmiş bir şiddetin aldığı sosyal yapılar, insanları mutsuzluğa mahkûm etmektedir.

O bize öğretmiştir ki, hiçbir insan yaşadığı topluma kayıtsız kalamaz, inanan insan için ise yanı başında acı çeken bir insana, gözyaşı dökken bir ihtiyaç sahibine, geleceğe dönük ümitlerini daha hayatının baharında kaybetmek üzere olan bir yetime sırt dönmek, Allah'ın rızasına, Rabbimizin vaad ettiği sonsuz

güzellikteki cennet nimetlerine ve insanın yeryüzüne gönderiliş gayesine yüz çevirmektir. Kur'an-ı Kerim kendine has üslubu ile

كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ

“Rabbiniz kendi üzerine merhameti yazdı” (En'am, 6/54) diyerek insanların aynı şekilde birbirlerine ve çevrelerinde bulunan tüm varlıklara acıma hissiyle yaklaşmalarını istemiştir.

Bir seferinde çok sevdiği torunlarını öperken Peygamberimizi gören bir bedevînin, “Biz çocuklarımızı öpüp okşamayız.” demesi üzerine Allah Resûlü'nün verdiği cevap, calib-i dikkattir:

أَوْ أَمَلِكُ لَكَ أَنْ تَرَعَ اللَّهُ مِنْ قَلْبِكَ الرَّحْمَةَ

Allah, senin kalbinden merhameti çekip almışsa ben senin için ne yapabilirim ki!” (Buhârî, Edeb, 18)“

لَا تُنْرَعُ الرَّحْمَةَ إِلَّا مِنْ شَقِيٍّ , Aynı şekilde Peygamberimiz

“Yalnızca şakî (bedbaht) olan kimse merhametten yoksun bırakılır.” (Tirmizî, Birr, 16) buyururken de gönlündeki merhamet damarını kurutanların gün gelip bu nimetten mahrum bırakılacağına dikkat çekmektedir.